

دانشگاه مجازی المصطفی صلى الله عليه وآله

معاونت پژوهشی و تولید

گزارش نشست علمی پژوهشی

عنوان نشست	زمینه‌های مشترک میان دیوان حافظ و شاهنامه فردوسی
موضوع نشست	ادبیات فارسی
سخنران	دکتر فاطمه حاجی رحیمی (مدرس زبان و ادبیات فارسی در دانشکده قم)
زبان ارائه	فارسی
زمان برگزاری	۱۷ بهمن ۱۴۰۰
مکان برگزاری	تحت وب (دانشگاه مجازی)
تعداد شرکت کنندگان	۱۱۷ نفر آنلاین
لینک دسترسی به محتوای نشست	https://live.mou.ir/phpdhp12fre2/

متن نشست

بسم الله الرحمن الرحيم

زمینه‌های مشترک میان دیوان حافظ و شاهنامه فردوسی

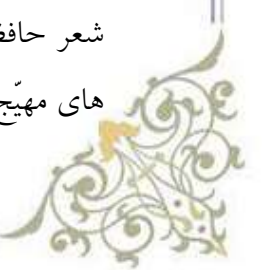
این نشست علمی در تاریخ ۱۷ بهمن ماه ۱۴۰۰ به همت معاونت پژوهش دانشگاه مجازی و گروه علمی ادبیات و زبان فارسی برگزار گردید.

در زیر گزارشی از اهم موضوعات ارائه شده در این نشست علمی پژوهشی که بسیار پرشور بود و شرکت ۱۱۷ نفر برگزار شد به شرح زیر ارائه می‌گردد:

در ابتداء جلسه استاد محترم به سر فصل های که قرار است در این نشست علمی مورد بحث و بررسی قرار بگیرد اشاره و توضیح مختصری نسبت به هر کدام بیان کردند که میتوان به شورآفرینی و ولوله آفرینی در اشعار حافظ و فردوسی اشاره کرد که انسان را واقعا به وجد آورده و احساسات انسان را به غلیان میاندازد مورد دوم چندوجهی بودن اشعار آنها بدین صورت که ان شعر میتواند از زوایای مختلفی مورد بررسی قرار گیرد و اشعار لزوما در یک معنا به کار نمیروند و مورد بعدی که استاد اشاره کردند کم گویی و گزیده گویی در اشعار این بزرگواران است که نمود دارد در ادامه به خرد، عشق و نام نیک و جاوید اشاره شد که چه جایگاه خاص و ویژه ای در اشعار حافظ و فردوسی دارند و در سرتاسر اشعار موج میزنند و استاد فرمودند اشاره کردند به کاربرد شخصیت‌های اسطوره ای در آثار حافظ و فردوسی پرداختند و نگاه به دین را از منظر دیوان حافظ و شاهنامه فردوسی توضیح دادند.

استاد به شرح این نکته در ادامه جلسه پرداختند که مهمترین چیزی که بر حافظ و شعر او تاثیر گذاشت چه شاهنامه فردوسی است. قهرمانان و اسطوره های شاهنامه تاثیر بسیاری در زندگی و شعر افراد مختلف گذاشتند که از جمله آنها حافظ است. معجزه حافظ این است که هر آنچه شاعران پیش از او ذکر کرده اند را به شیواترین شکل و در نهایت زیبایی و ایجاز در قالب یک بیت و یا حتی یک مصرع در شعر خود آورده است. فردوسی و حافظ هر دو به گذشته ایران، فرهنگ و ملیت خود توجه دارند. استاد بعد بیان اثرگذاری شاهنامه بر حافظ و شعر او و ظرافت و دقت نظری که حافظ در بیان و عبارت پردازی و ایجاز و سرودن اشعار دارد به ویژگی های شعر حافظ پرداختند بدین صورت که

شعر حافظ شعری پر شور است و شورانگیز. جدای از اینکه قدرت تصویرآفرینی دارد، قدرت خلق صحنه های مهیج را هم دارد؛ و این از آن دست چیزهایی است که کمتر به آن پرداخته شده است:

به عنوان نمونه این شعر زیبا از حافظ که اینگونه میفرمایند

«الا یا ایهاالساقی ادر کاسا وناولها / که عشق آسان نمود اول ولی افتاد مشکل ها»

استاد محترم به چند بعدی بودن کلام حافظ در ادامه جلسه پرداختند که کلام حافظ هم مثل فردوسی لایه‌های مختلفی دارد. تک بُعدی نیست:

عهد ما با لب شیرین دهنان بست خدا // ما همه بنده و این قوم خداوندان اند.

فرزند زمان خود بودن و درک و دریافت حالات و آنات حقیقی زندگی از خصوصیات بارز شعر حافظ و فردوسی است:

حافظ: به مأمونی رو و فرصت شمر طریقه عمر // که در کمینگه عمرند قاطعان طریق

فردوسی: که جز مرگ را کس ز مادر نژاد / جهان را چنین است ساز و نهاد

استاد محترم به ذکر این نکته پرداختند که مفهوم عشق جایگاه ویژه‌ای در دیوان حافظ دارد و از جمله میتوان گفت که در دیوان حافظ ۳ نوع عشق یا معشوق در موازات همدیگر، یا گاه متداخل با یکدیگر ملاحظه می‌شود:

عشق یا معشوق انسانی: سرو چمان من چرا میل چمن نمی کند / همدم گل نمی شود یاد سمن نمی کند

عشق ادبی: این نوع عشق و معشوق در اکثریت غزل‌های عاشقانه حافظ حضور دارد:

ستاره‌ای بدرخشید و ماه مجلس شد / دل رمیده‌ما را انیس و مونس شد

عشق عرفانی: در ازل پرتو حسنت ز تجلی دم زد / عشق پیدا شد و آتش به همه عالم زد

از جمله نکات مشترکی که بین حافظ و فردوسی که استاد محترم نسبت به آن پرداختند این بود و اینکه اشعار این دو شاعر به چشم می‌خورد آرزو و سودای بی‌پایانی است در بدست آوردن نام نیک و جاوید داشتن است:

مرا سر نهان گر شود زیر سنگ / از آن به که نامم برآید به ننگ / به نام نکو گر بمیرم رواست / مرا نام باید که تن مرگ راست.

حافظ: از ننگ چه گویی که مرا نام ز ننگ است / وز نام چه پرسی که مرا ننگ ز نام است / میخواره و سرگشته و رندیم و نظرباز / وان کس که چو ما نیست در این شهر کدام است

از دلایل ماندگاری و دیرمندی شعر حافظ جانب اسطوره‌ای و سرنمونی آن است. شعر حافظ در ازل و ابد سیر می‌کند و از مهم‌ترین پرسش‌های بشر سخن می‌گوید. نخستین پیامبری که حافظ به طور خاص به آن اشاره دارد و در غزل‌های متعددی درباره اش صحبت می‌کند، آدم است.

گفتم این جام جهان بین به تو کی داد حکیم / گفت آن روز که این گنبد مینا می‌کرد

حافظ در اشعار خود با بهره‌گیری از این داستان شاهنامه، بارها از جمشید و تخت جمشید یاد کرده و از بین رفتن تخت جمشید و عظمت بارگاه او را نشانه‌ای برای انسان عاقل به منظور عدم تعلق انسان به دنیا فانی و دل‌نستن به اسباب دنیوی و عبرت گرفتن از سرگذشت جمشید و تخت وی، می‌داند:

قدح به شرط ادب گیر، زانکه ترکیبش // ز کاسه سر جمشید و بهمنست و قباد

از گفته‌های زیبای فردوسی درباره‌ی پروردگار جهان این دو بیت است:

به بینندگان آفریننده را // نبینی مرنجان دو بیننده را // به هستیش باید که خستو شوی // ز گفتار بی کار یکسو شوی

این ابیات شاهنامه شعر دلکش حافظ را به خاطر می‌آورد:

بر این دو دیده‌ی حیران من هزار افسوس / که با دو آینه رویش عیان نمی‌بینم

در پایان استاد جمع بندی خود را از نشست بیان کردند که

مشابهت‌های بسیاری مسان دیوان حافظ و شاهنامه‌ی فردوسی است. بیشترین نزدیکی و مقاربت دو شاعر آن اندیشه‌ی ملی‌گرایی و ایران دوستی که برای هر دو، تاریخ ایران و جامعه‌ی ایرانی جایگاهی والا دارد. به عبارتی در تاریخ ادب و شعر فارسی، انگشت شماری از شاعران به پیام‌رسانی تاریخی دست زده‌اند و نام خود را در تاریخ ملت خویش با سرافرازی جاودانه کردند. فردوسی و حافظ تواناترین و موفق‌ترین نشان هستند.

و در انتها نشست استاد گرامی به سوالات مطروحه دانشجویان با متانت پاسخهای لازم را ارائه فرمودند.

مستندات نشست

معاونت پژوهش و تولید

نشست علمی پژوهش

زمینه های مشترک
میان
دیوان حافظ و شاهنامه فردوسی

مدیران هیئت مدیره پژوهشگاه سلامت، پژوهشگاه مجازی زبانهای

یکشنبه ۱۷ بهمن ۱۴۰۰
ساعت ۱۰:۰۰

لینک شرکت در نشست
live.mou.ir/research

دانشگاه مجازی اصفهان

Adobe Connect - جلسه های مشترک دیوان حافظ و شاهنامه - گفت و باغچه حاجی رحمتی - ۱۷ بهمن ماه ۱۴۰۰

Events Index

Notes 1.6

با سلام
ضروری است (برای صدور گواهی)
ت
با
نام و نام خانوادگی

gostar.Dr. hajrini.17 bakman 1400.jpg

Notes 1.7

برای تر لینک زیر ثبت
نام نامیاید
<https://survey.porsline.ir/s/17e21c8>
لینک ثبت نام برای دریافت گواهی تا پایان
روز فعال است

Video: 1/1

Chat 1.6 (English)

Attendees (70)

Network: Hajrini

History (2)

Participants (9)

Events Index

Search

Filter Events

Chat Messages

Camera

Discussion [34609]

Notes 18

با سلام
ضروری اس (برای صدور گواهی)
با
نام و نام خانوادگی

goster.Dr_hajrhimi_17 bakran 1400.jpg

Notes 17

برای دریافت گواهی در لینک زیر ثبت نام نمایید.
<https://survey.porsline.ir/s/17e21c8>
لینک ثبت نام برای دریافت گواهی تا یک روز فعال است

Video (0)

Chat 18 (Private)

مجلس اس و علم و فناوری چه نسبتی با شما است که به صورت جدی و جدی به این امر در روز حساس و خطی در حال حاضر دنیا نام و نامی به خود می‌دهد.
مقامات و علما
آنگاه چه کسی که ما را با خود نگاه است این نام چه برسد که ما را نگاه و نام است
آنگاه این نام جهان من به می‌اندازد حال آنکه این گواهی می‌دهد

Attendees (140)

Network Sajadkhalil

Hosts (2)

- Network ...
- paqabakh...

Participants (138)

- 11294
- 11271
- 11200
- 11228
- 11417
- 12049
- 13073
- 13086
- 13159
- 13043
- 12131
- 12134
- 12469

Events Index

Search

Filter Events

Chat Messages

Camera

Discussion [34609]

Notes 18

با سلام
ضروری اس (برای صدور گواهی)
با
نام و نام خانوادگی

goster.Dr_hajrhimi_17 bakran 1400.jpg

Notes 17

برای دریافت گواهی در لینک زیر ثبت نام نمایید.
<https://survey.porsline.ir/s/17e21c8>
لینک ثبت نام برای دریافت گواهی تا یک روز فعال است

Video (0)

Chat 18 (Private)

مجلس اس و علم و فناوری چه نسبتی با شما است که به صورت جدی و جدی به این امر در روز حساس و خطی در حال حاضر دنیا نام و نامی به خود می‌دهد.
مقامات و علما
آنگاه چه کسی که ما را با خود نگاه است این نام چه برسد که ما را نگاه و نام است
آنگاه این نام جهان من به می‌اندازد حال آنکه این گواهی می‌دهد

Attendees (139)

Network Sajadkhalil

Hosts (2)

- Network ...
- paqabakh...

Participants (137)

- 11294
- 11271
- 11200
- 11228
- 11417
- 12049
- 13073
- 13086
- 13159
- 13043
- 12131
- 12134
- 12469

